

Valsts drošības komitejas zinātniskās izpētes komisija

WWW.LU.LV/VDKKOMISIJA

ZIŅAS

Sākums > Ziņas

Reliģiju kontrole LPSR un čekas darbība pret mazajām konfesijām (1956-1959) - Madaras Brūnavas apskats

VDK zinātniskās izpētes komisija
14.02.2016

LPSR VDK zinātniskās izpētes komisija publicē Madaras Brūnavas apskatu "Reliģijas kontrole Latvijas Padomju Sociālistiskajā Republikā: mazo kristīgo konfesiju piemērs (1956 – 1959)", kurā atspoguļota Valsts drošības komitejas un tās piesegstruktūru darbība pret baptistu, septītās dienas adventistu kristiešu draudzēm. Apskats, citstarp, iekļauj arī 1958. gada dokumentu, kas pierāda LPSR Ministru padomes priekšsēdētāja Viļa Lāča un viņa vietnieka Eduarda Berklava informētību un līdzdalību LPSR VDK specoperācijās atsevišķu kristīgo konfesiju diskreditēšanai "republikas presē", izmantojot krimināllietu pret vienu no draudzes locekļiem, kurš atradies nelegālā stāvoklī un glabājis ieročus.

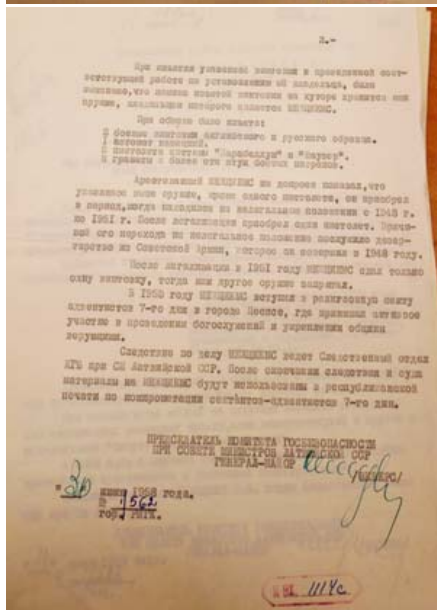
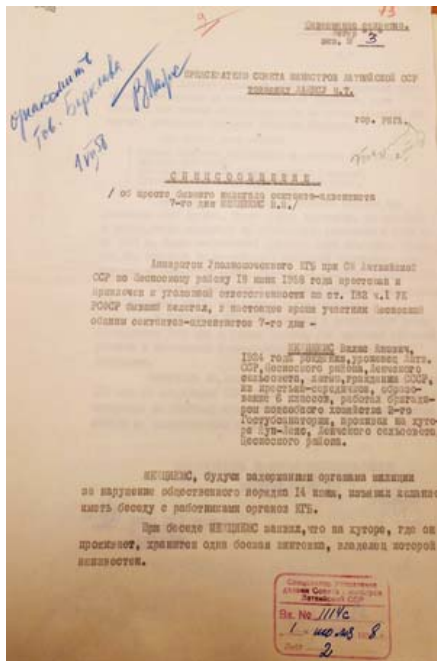
PSRS Ministru Padomes Reliģisko kultu lietu padomes (RKLP) noteiktos obligātās reģistrēšanas kritērijus izturēja sešas kristīgās konfesijas – Romas katoļu, evaņģēlisko luterāņu, pareizticīgo, vec ticībnieku, baptistu un septītās dienas adventistu – un septītā reliģija Mozus ticīgie (jūdaisti).

Skaitliski mazāk bija baptistu un septītās dienas adventistu. 1956. gadā bija 7000 baptistu draudžu locekļi (LVA, 1448. f. 1. apr., 36. l., 56. lp.) un 2600 – septītās dienas adventistu (LVA, 1448. f., 1. apr., 119. l., 4. lp). Draudžu skaits baptistiem un septītās dienas adventistiem bija neliels. Salīdzinājumam jāmin, ka 1957. gadā bija reģistrētas 276 evaņģēliski luteriskās, 187 Romas katoļu, 133 pareizticīgo, 87 baptistu, 80 vec ticībnieku un 29 septītās dienas adventistu draudzes (LVA 1448. f., 1. apr., 10. l. 1. lpp.). Padomju vara šo konfesiju kontroli īstenoja citādāk nekā attiecībā uz lielākajām tradicionālajām konfesijām.

Drukāt
Sasauņināt tekstu
Sadalīt tekstu kolonnās

LPSR VDK zinātniskās izpētes komisijas stipendiāte Madara Brūnava starptautiskajā konferencē 2015. gada 16. decembrī. Kristīnes Jarinovskas foto.

Līdz ar padomju varas atgriešanos Latvijā sakarā ar atkārtotu okupāciju 1944. gada 11. –12. novembrī Latvijas Baptistu draudžu bīskaps Kārlis Lāceklis notur ārkārtas konferenci Rīgā, kurā piedalās Rīgas, Jelgavas un Latgales mācītāji un kurā spriež par draudžu darbu sakarā ar varas maiņu. Rezultātā nodibina Latvijas Baptistu draudžu savienības (LBDS) Pagaidu padomi un ieceļ priekšsēdētāja amatā K. Lācekli, kas to pilda līdz 1946. gadam. Šajā laikā Rīgā viesojas padomju varas 1944. gada 26. – 29. oktobrī izveidotās Vissavienības evaņģēlisko kristīgo – baptistu savienības (VEKB) ģenerālsekretārs A. Karevs un padomes loceklis Nikolajs Levidanto, lai pārliecinātu LBDS pievienoties VEKB, ierādot Latvijas baptistu draudžu kopdarbam guberņas tiesības. Sakarā ar šo vizīti Pagaidu padome sasauca LBDS kongresu 1945. gada 21. aprīlī, kurā piedalās 53 delegāti no 33 draudzēm, spriežot par pievienošanās VEKB un konkrētiem nosacījumiem, kas maksimāli nodrošinātu pilnvērtīgu draudžu darbu un neatkarību. No iecerētajiem deviņiem nosacījumiem padomju okupācijas gadu laikā saglabājas vien baptistu draudžu nosaukums, garīdznieku, sludinātāju un mācītāju iekārta un garīdznieku sanāksmes kā kopdarba vadīšanas forma.

1945. gada augustā Maskavā K. Lāceklis paraksta dokumentu par LBDS "brīvprātīgu pievienošanās VEKBS", vienlaikus kļūstot par VEKBS padomes locekli un vecāko presbiteru jeb bīskapu Latvijas evaņģēlisko kristīgo un baptistu draudzēm. N. Levidanto nozīmē par VEKBS pilnvaroto visās trijās Baltijas republikās ar uzturēšanās vietu Rīgā. 1945. gada jūlijā notiek oficiāla LBDS Savienības nama atsavināšana, pret ko iebilst K. Lāceklis, neparakstot atsavināšanas dokumentus. Minētais kļūst par vienu no ieganstiem viņa arestam un deportācijai 1946. gada martā.[1]

No Kārļa Lācekļa lietā apkopotajiem piemēriem redzams, cik attīstīta bija kontroles sistēma un cik invazīvi bija tās līdzekļi. Regulāras Reliģisko kultu lietu padomes pilnvarotā LPSR atskaites, sadarbība un informācijas apmaiņa ar valsts drošības orgāniem, iedzīvotāju pratināšana, kas liecina par bailēm no valsts drošības orgāniem, kas savukārt izraisa līdzcilvēku apspīdzēšanu pašsaglabāšanās vārdā. Redzama arī pieturēšanās pie ateisma kursa jaunatnes vidū, izdarot spiedienu uz visu, kas traucē šī plāna īstenošanā. Manāma arī šķelšana starp kristīgām, pat līdzīgām draudzēm to pašpārvaldes augstākajos līmeņos, kas liecina par pakļaušanos padomju varas noteikumiem un konfesijas taktiku sadarbībai ar VDK Reliģisko kultu lietu padomes pilnvarotā personā.

СССР
МИНИСТЕРСТВО
ВНУТРЕННИХ ДЕЛ

Формы № 4
Выдан на жительство не служит.
Путевые не действительны.

2-АА

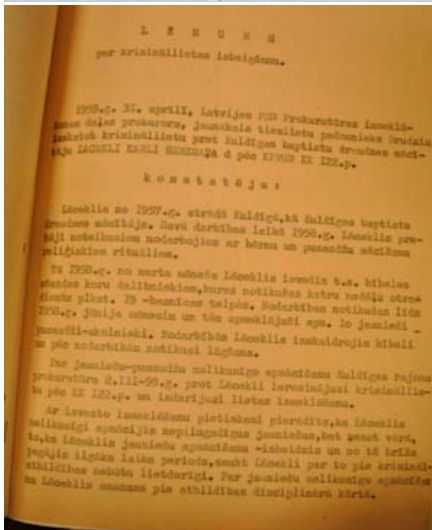
СПРАВКА № 744

Выдана гражданину (им) Левиданто Н. А.
 Дата рождения, уроженцу (им) 1928 года рождения, уроженцу (им) Левиданто Н. А.
 гражданство (подданство) СССР
 образованию (об) Высшего
 к личному свободному на 5 лет с продолжением в правах на неограниченно года, иностранному (им) не признан судимость не

в том, что не отбывал (за) наказание в местах заключения МВД по делу Левиданто Н. А.
 с применением ст. 58-10 УК РСФСР
 Освобожден (на) 18-го декабря 1953 г. в статусе избранным месту жительства г. Рига

до ст. г. Рига железной дороги.

Полное имя (Ф.И.О.) Левиданто Н. А.
 Имя Н. А.

1953. gada oktobrī pēc N. Levidanto netikamā A. Rēdliha atcelšanas no amata par jauno bīskapu "ievēl" Rīgas 2. Mateja draudzes mācītāju Frici Hūnu, kurš 1956. gadā publicē ar PSRS VDK saskaņotu tekstu, kur aicina atgriezties Amerikā dzīvojošus vadošos bapтиста Frici Čukuru, Rūdolfu Ekšteinu un citus Padomju Savienībā. 1959. gada decembrī VEKBS padome publicē jaunu nolikumu, т.с. "инструктиво вестули", kas paredz sekojošo. VEKBS padome ir nepārvēlamas orgāns; kongresu rīkošana nav paredzēta. Par vienpersonisku vadītāju visās Baltijas republikās paliek N. Levidanto; likvidē līdzšinējos bīskapu amatus.

Pieņemot, ka N. Hruščova apstiprinātā galvenā stratēģija bija konfesiju nomelnošana, S. Kuližskija – ierobežošana likuma ietvaros, N. Levidanto – apvienošana lielākās kopienās ar varai lojālu līderi priekšgalā, kļūst redzams, ka vietējais pilnvarotais vienlaikus nevarēja praktizēt vairākas mainīgas stratēģijas un vēl pārstāvēt LPSR bapтиста un septiņtās dienas adventistu intereses Maskavā. Šo problēmu risināja sadarbība ar VDK, kuras pamatfunkcijas N. Hruščova laikā, galvenokārt, izpaudās administratīvajās represijās pret reliģiskām organizācijām, piemēram, informācijas ievākšana, kompromitējošu liecību iegūšana, kolaborantu rekrutēšana. Šāda čekas stratēģija deva valstij neierobežotu varu pār jebkuru pilsoni, regulēja amatu sadali pārvaldes aparātā, morāli pakļāva iedzīvotājus.

[1] Kārja Lāceklja garīdznieka 1957. gada 21. septembra anketa. LVA, 1419. f., 2. apr., 12. l., 140. lp.

Aplūkot šeit *.pdf datnes veidā - Brūnava, Madara. "Reliģijas kontrole Latvijas Padomju Sociālistiskajā Republikā: mazo kristīgo konfesiju piemērs (1956 – 1959)", VDK zinātniskās izpētes komisijas raksti 1. sējums. Totalitārisma sabiedrības kontrole un represijas. [elektroniskā versija] Rīga: LPSR Valsts drošības komitejas zinātniskās izpētes komisija, 2016. 37 lpp.

Plašāka informācija: vdk@lu.lv

12/21/2017

Reliģiju kontrole LPSR un čekas darbība pret mazajām konfesijām (1956-1959) - Madaras Brūnavas apskats

Madara Brūnava +37125930294

Dr. phil. Solveiga Krūmiņa-Koņkova +37129404211

Saistītās ziņas:

Linards Muciņš: Nošaušana sevišķā kārtībā - PSRS noziegums pret ius cogens normām. Liepājas «Zilā brīnuma» piemērs. 21.11.2017

Tweet

Patīk 0

Ieteikt

